

REDAKCJA
KAROLINA KMIĘCIK-JUSIĘGA
BOGDAN STAŃKOWSKI

SALEZJAŃSKA ARS EDUCANDI

AKADEMIA IGNATIANUM W KRAKOWIE
WYDAWNICTWO WAM
KRAKÓW 2016

© Akademia Ignatianum w Krakowie, 2016
ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków • tel. 12 39 99 620 • faks 12 39 99 501
wydawnictwo@ignatianum.edu.pl • www.wydawnictwo.ignatianum.edu.pl

Recenzenci:

ks. prof. dr hab. Jerzy Gocko SDB

ks. prof. dr hab. Kazimierz Misiaszek SDB

Publikacja dofinansowana ze środków przeznaczonych na działalność statutową
Wydziału Pedagogicznego Akademii Ignatianum w Krakowie

Redakcja: Magdalena Mnikówska

Projekt okładki: Jadwiga Mączka

Foto na okładce: Pixabay.com

Typografia i łamanie: Piotr Druciarek

ISBN 978-83-7614-288-3 (AIK)

ISBN 978-83-277-1312-4 (WAM)

WYDAWNICTWO WAM

ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków

tel. 12 62 93 200 • faks 12 42 95 003

e-mail: wam@wydawnictwowam.pl

www.wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY

tel. 12 62 93 254/255 • faks 12 62 93 496

e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA

tel. 12 62 93 260

e.wydawnictwowam.pl

Spis treści

Wstęp	7
Część I Salezjańska <i>ars educandi</i> – wybrane aspekty teoretyczne i praktyczne	
Dariusz Grządział Wychowanie dobrych obywateli według systemu prewencyjnego	13
Karolina Kmieciak-Jusięga Kompetencje współczesnego profilaktyka w perspektywie pedagogii św. Jana Bosko	37
Maria Szymańska Creative shape of educative love in the light of John Bosco's preventive system	51
Maria Szymańska Miłość wychowawcza i jej egzemplifikacja w myśli wybranych pedagogów w ciągu wieków	67
Mirosław Stanisław Wierzbicki Wychowanie przez sport w szkolnictwie salezjańskim	101
Część II Wychowanie prewencyjne w środowisku salezjańskim – doświadczenia polskie	
Małgorzata Lubieniecka Muzyka w początkach działalności salezjanów w Krakowie	121
Agnieszka Kulik, Adam Paszek Salezianie Współpracownicy i Salezjanki Współpracownice w Inspektorii Krakowskiej pw. św. Jacka – inspiracje i życie charyzmatem	141

Bogdan Stańkowski	
Giovanni Bosco's prevention system for working with socially maladjusted youth – results of empirical studies	157
Mirosław Stanisław Wierzbicki	
Edukacja religijna w szkołach salezjańskich	179
Aneta Rayzacher-Majewska	
Twórczość katechetyczna ks. Wincentego Zaleskiego SDB i jej aktualność w dzisiejszej katechezie	199
Część III	Wybrane kierunki zaangażowania salezjanów w misję wychowania – doświadczenia zagraniczne
Mahougnon Venance Sinsin	
Education et Formation. L'œuvre salésienne en Afrique Francophone Occidentale (AFO). Quels défis pour aujourd'hui et demain ?	237
Milagros Muñoz Arranz	
Il cuore ferito dei giovani immigrati e il carisma salesiano	255
Bogdan Stańkowski	
Comunità educative per minori nel contesto salesiano in Italia	269
Ewa Sowa-Behtane	
Misje salezjańskie w Afryce	291
Informacje o autorach	305

Wstęp

Dwusetna rocznica urodzin świętego Jana Bosko (1815-1888), założyciela Zgromadzenia Salezjańskiego, ponadczasowego wychowawcy, animatora, przewodnika duchowego i twórcy systemu prewencyjnego, to szczególnie okazja, aby na nowo odczytywać wyzwania edukacyjne stojące przed salezjanami i wychowawcami pracującymi w duchu systemu prewencyjnego.

Analiza literatury przedmiotu dowodzi, iż w Polsce przez szereg dziesiętności lat w okresie PRL praktycznie nie prowadzono w dziełach salezjańskich pogłębionych analiz teoretycznych i badań empirycznych w zakresie funkcjonowania i efektywności pracy metodą prewencyjną. W polskim współczesnym zamyśle nad systemem prewencyjnym oraz nad zaangażowaniem salezjanów w pracę z młodzieżą dostrzegalny jest niedobór opracowań naukowych, które za pomocą adekwatnych narzędzi badawczych, w sposób profesjonalny ujmowałyby aktualne problemy i wyzwania stojące przed wychowawcami i profilaktykami.

Salezjańska ars educandi to efekt współpracy kilku środowisk akademickich na rzecz poszukiwań naukowo-badawczych z zakresu teorii i praktyki wychowawczej salezjanów. Prezentowane artykuły są efektem dociekań naukowych poszczególnych autorów, którzy dzielą się swoimi koncepcjami naukowymi oraz wynikami badań własnych. Narracja książki skupia się wokół rozważań teoretycznych dotyczących zasad systemu prewencyjnego, działalności wychowawczo-resocjalizacyjnej salezjanów czy też wreszcie wokół znaczących i zasłużonych postaci salezjanów, którzy trwale wpisali się w historię Zgromadzenia Salezjańskiego oraz w historię nauk społecznych i humanistycznych.

Wielość zaproponowanych analiz i różnorodność tematyczna pozwoliły na wyodrębnienie w publikacji trzech części. W części pierwszej *Salezjańska ars educandi – wybrane aspekty teoretyczne i praktyczne* znajdują się prace dotyczące aktualnych spostrzeżeń na temat fundamentów i zasad, na których opiera się salezjański system prewencyjny. Czytelnik zostaje zapoznany z podstawowymi definicjami i zagadnieniami związanymi z zapobieganiem zachowaniom ryzykownym młodzieży od XIX wieku oraz z formami, do jakich sprowadzał swoją pracę prewencyjną ks. Jan Bosko.

Autorzy, wspierając się wieloma tekstami źródłowymi, pokazują aktualność podejścia pedagogicznego świętego, jego metody wychowawcze, kierunki myślenia o człowieku, obywatelu i całym społeczeństwie. Jan Bosko bowiem nie tylko był wyjątkowym pedagogiem, ale też potrafił w sposób konstruktywny porozumiewać się z władzami świeckimi i duchowymi. Miał zdolności wypracowywania kompromisów, jednak w ważnych sprawach wykazywał się zdecydowaniem i siłą przebicia. Stąd może być wzorem również dla społeczników i przedsiębiorców działających w sektorze społecznym. W tej części znajdziemy również artykuł poruszający problem zadań i kompetencji współczesnego wychowawcy profilaktyka pracującego w duchu pedagogii św. Jana Bosko. Relatywnie więcej czasu bowiem powinno się poświęcać na szukanie mistrzów niż na szukanie metod działań prewencyjnych i profilaktycznych.

W drugiej części pracy, *Wychowanie prewencyjne w środowisku salezjańskim – doświadczenia polskie*, zamieszczono teksty, których autorzy koncentrują się wokół kilku obszarów: a) dorobek salezjanów w Polsce w zakresie muzyki; b) figura Salezjanina Współpracownika i Salezjanki Współpracownicy w dziele salezjańskim; c) praca resocjalizacyjna z młodzieżą niedostosowaną społecznie z wykorzystaniem systemu prewencyjnego; d) wychowanie religijne w szkołach salezjańskich; e) figura ks. Zaleskiego SDB i jego wkład w katechezę.

W trzeciej części, *Wybrane kierunki zaangażowania salezjanów w misję wychowania – doświadczenia zagraniczne*, poświęcono uwagę niektórym problemom wychowania i pracy salezjańskiej w kontekście wybranych krajów Europy i Afryki. Nie zabrakło zatem artykułów na temat zaangażowania salezjanów w pracę wychowawczą i misyjną. Niezwykle ważnym problemem w dzisiejszej Europie jest praca wychowawców salezjańskich z młodzieżą pochodzącą z imigracji. Refleksje z badań w Madrycie wyczulają czytelnika na wspomniany problem rodzący się na Półwyspie Iberyjskim. W niniejszej pracy zaprezentowany zostanie również artykuł poruszający problem zaangażowania salezjanów w pracę z młodzieżą trudną. Istnienie salezjańskich ośrodków wychowawczych we Włoszech przypomina niejako czytelnikowi o wkładzie salezjanów i o metodzie prewencyjnej w pracy z nieletnimi niedostosowanymi społecznie.

Prezentowana tematyka obejmuje zatem zagadnienia ważne, których znajomość jest przydatna w pracy pedagogów, wychowawców, profilaktyków, współpracowników salezjańskich i wielu innych specjalistów, którzy w swoim życiu zawodowym spotykają się z młodzieżą.

Niniejsza publikacja jest próbą nie tyle przedłożenia gotowych rozwiązań w kwestii wychowania umocowanego w salezjańskim systemie prewencyjnym, ile skupia się na uświadomieniu ogromu pracy i wyzwań stojących przed współczesnym wychowawcą, który pragnie oddziaływać twórczo na współczesną młodzież. Zamiarem naszym jest zatem ukazanie szerokiego spektrum zagadnień wpisujących się w Salezjańską Sztukę Wychowania.

Autorzy, przekazując Czytelnikom niniejszą książkę, wyrażają nadzieję, iż zaprezentowane w niej liczne wątki odnoszące się wprost do wychowania salezjańskiego w duchu metody prewencyjnej czy też ukazany wkład poszczególnych salezjanów w niektóre dziedziny nauki staną się inspiracją do dalszych poszukiwań naukowych i badań empirycznych, gdyż są one warunkiem *sine qua non* świadomego i efektywnego angażowania się w pracę na rzecz ludzi młodych.

Zakończone obchody rocznicowe ks. Bosko na całym świecie stały się z pewnością impulsem do nowych przemyśleń i refleksji nad kształtem dzieł salezjańskich i nad posłannictwem salezjańskim względem młodzieży w duchu Jana Bosko. Niniejsza publikacja zatem wpisuje się w nurt zgłębiania idei salezjańskiej metody prewencyjnej urzeczywistnianej w licznych dziełach salezjańskich na całym świecie.

Karolina Kmieciak-Jusięga
Bogdan Stańkowski